

Una reflexió profunda sobre l'inici de l'escriptura en Educació Infantil

Iniciat ja el segle XXI, encara és tot un repte ensenyar a escriure: en uns països perquè hi ha un gran percentatge de gent que no ha tingut l'oportunitat de l'alfabetització, i en altres, com els nostres, perquè hi ha un gran problema d'analfabetisme funcional. I eixa és una crua i dolorosa realitat als països que s'anomenen democràtics i avançats.

**EL REPTE D'ENSENYAR A ESCRIURE.
L'INICI DE LA PRODUCCIÓ DE TEXTOS
EN EDUCACIÓ INFANTIL**

PAULINA RIBERA

COL·LECCIÓ «ESTRATÈGIES», 3

242 PÀGINES / 978-84-965498-9-3 / 12,50 EUROS

PERIFÈRIC EDICIONS, CATARROJA, 2008

No és difícil trobar-se amb persones de carrera que no tenen el «perillós» costum de llegir o que ho fan en un àmbit molt restrictiu i en la més profunda intimitat. Però a més a més n'hi ha d'altres que, tot i llegir els signes, no els interpreten o ho fan amb una gran càrrega d'estrabisme i donen lloc a interpretacions absurdes o, com a mínim, distorsionades i interessades.

El llibre que ens ocupa és producte d'una tesi doctoral de l'autora en col·laboració amb un grup de mestres. Aquest fet ja és de per si una garantia d'interès, ja que combina la investigació amb l'aplicació, i supera un dels grans entrebancs per al progrés de la societat: la tradicional dissociació entre teoria i pràctica que a portat a la catastròfica separació entre investigació i ensenyament.

L'objectiu del llibre ha estat la demostració que hi ha possibilitat d'inventar textos amb independència del coneixement que els infants tinguen del sistema d'escriptura. L'orientació de l'ensenyant fa que l'alumnat s'introduïska, de manera natural i adaptada a la seua edat, en la complexitat de l'escrit. Però l'ensenyament precoç de l'escriptura, suposa uns sabers professionals d'alt nivell per part dels mestres, tot i que ha estat sempre una història de debats.

El llibre comença amb les autoritzades paraules de Joaquim Dolz, professor de la Universitat de Ginebra, qui fa una breu síntesi de les bases teòriques del treball de l'autora i les raons del seu

aprenentatge primerenc. A continuació és Ribera qui presenta les característiques de la investigació que s'ha portat a terme en diferents col·legis de primària de la comar

marca de l'Horta. Entrats ja en el volum, el seu contingut s'estructura clarament en dues parts. La primera està dedicada bàsicament a l'escriptura com a necessitat social i l'inici de la producció de textos en els infants, encara que s'insisteix en la profunda relació amb la lectura. La segona part es dedica a aprofundir sobre les possibilitats que ofereix el treball a l'aula a partir de l'ús d'escrits variats per a fer un abordatge que resulte adequat per als alumnes d'Educació Infantil. Al final hi ha un annex amb algunes informacions sobre la investigació que va precedir el llibre. Una agradable portada, signe inequívoc d'aquesta editorial, ens porta a un text clar i ben estructurat amb una gran vinculació entre teoria i pràctica per a comprendre i fonamentar millor les propostes didàctiques que ens ofereix. De fet, el llibre intenta mantenir un delicat equilibri entre la divulgació i la rigorositat d'un treball realitzat a partir de la tesi doctoral de l'autora. En l'obra hi ha disseminats alguns quadres de referència que afavoreixen una visió de conjunt, així com escassos exemples d'alumnes. Possiblement en la bibliografia final es troben a faltar alguns títols més del segle XXI i pàgines web.

□ Enric Ramiro

Les pretensions de l'universalisme

En aquest assaig l'autor qüestiona les diferents versions que l'Occident s'ha fet de la seua relació amb els no «europeus». En nom d'un pretés universalisme dels seus valors, ha tractat d'intervenir per propagar-los entre els «bàrbars», no en benefici d'aquests, sinó en funció dels propis interessos.

L'UNIVERSALISME EUROPEU

IMMANUEL WALLERSTEIN

TRADUCCIÓ DE MAITE INSA

COL·LECCIÓ «ASSAIG»

?? PÀGINES / 84-370-7024-7 / 12 EUROS

PUV, VALÈNCIA 2008

Una característica essencial de la civilització occidental –troncalment europea– és que sempre s'ha considerat com a paradigma i garantia d'uns valors absoluts, inqüestionables, bé perquè estaven fonamentats en la revelació hebraica, bé perquè tenien l'origen i la justificació en la raó, bé per les dues coses alhora. La Veritat, el Bé i la Belleza s'havien d'escriure així, en lletres capitals i, per tant, constituïen els punts de referència cardinals de la vida humana de *tots* els homes. En conseqüència, tenim *per se* un abast universal.

Però el fet –és l'altra coordenada de la civilització europea o paneuropea– era que aquesta concepció s'havia d'aplicar en els diferents i múltiples espais culturals del món, que s'apartaven o contradien el model europeu. L'universalisme teòric s'havia de traduir en un universalisme pràctic. Era la justificació d'una Europa expansiva, conqueridora, exploradora. La pràctica, blindada amb aquest

universalisme, comportava la destrucció d'altres pobles, els assassinats massius, l'explotació de les terres i dels homes en benefici dels vencedors revestits dels valors universals. Era l'universalisme de la rapacitat universal.

Aquest problema –o aquesta contradicció– és el pinyol del llibre d'Immanuel Wallerstein, que analitza i denuncia l'universalisme europeu i la seua «retòrica del poder». L'autor remunta històricament la qüestió a la memorable polèmica entre Bartolomé de las Casas i Ginés de Sepúlveda a propòsit de la conquesta espanyola del Nou Món. Las Casas es traslladà a Amèrica el 1502, on va ser ordenat el 1520. Durant els anys que hi va viure, va poder veure els estralls, «la destrucció de les Índies», i va publicar un relat en què examinava lúcidament i honestament aquesta situació. Ginés de Sepúlveda, de l'altra banda, justificava l'acció colonitzadora com una acció evangelitzadora, que és l'argument que va adoptar la Corona.

L'autor analitza els arguments de l'un i de l'altre i es posa decididament del costat de Las Casas. I ho fa, justament, perquè a hores d'ara ens trobem amb el mateix problema. Les idees de Las Casas no han perdut actualitat, ja que l'acció dels universalismes europeu i nord-americà continua operant en nom de raons semblants a les de Ginés de Sepúlveda. No s'apela ja –o no bà-

sicament– a la missió evangelitzadora, sinó a la missió civilitzadora, als valors universals de la democràcia, als drets humans. Per contra, Wallerstein repassa els crims que s'han comés i es cometien, justificats com un combat contra la barbàrie en nom d'unes idees universals.

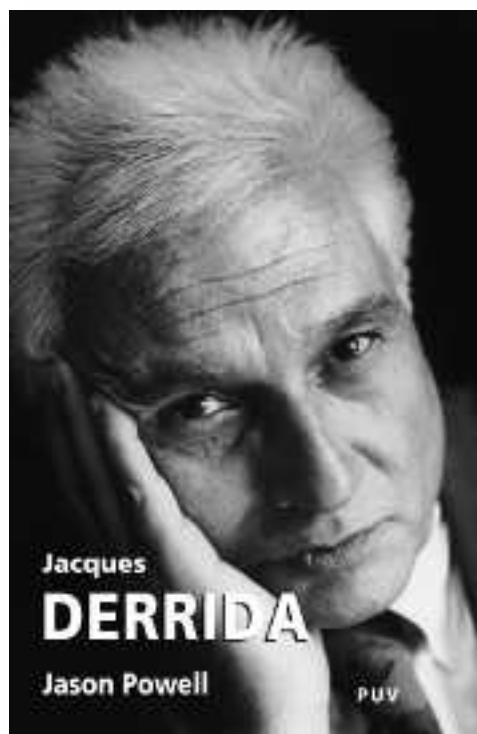
Una altra forma de justificar l'intervencionisme va ser, durant el segle XIX, l'«orientalisme», és a dir, la visió de les grans civilitzacions no europees com unes manifestacions particularistes, essencialistes, incapaces de progressar. A partir sobretot dels anys que seguiren el final de la Segona Guerra Mundial, el plantejament «orientalista» s'ha vist contestat pels «orientals», per boca, particularment, d'intel·lectuals com ara Anouar Abdel-Malek i Edward Said.

Finalment, és l'etapa en què es trobem en les últimes dècades, la versió «occidental» de la posició universalista és la que l'autor anomena «universalisme científic» que, al contrari de l'humanista, es basa no tant en un conjunt de valors únics com en l'afirmació d'unes «normes objectives que governen tots els fenòmens en qualsevol moment del temps». L'autor examina aquesta concepció com una pretensió més de les grans potències i proposa, com a alternativa, tot i que no arriba a explicar-la, un «universalisme universal» que permeta sortir de la crisi del sistema-món modern.

□ Josep Iborra

El deconstructor deconstruït

Jason Powell (professor de Sociologia en la Universitat de Liverpool i autor de diferents monografies sobre els fenòmens filosòfics contemporanis) ens presenta aquí la més completa biografia sobre Jacques Derrida, creador del deconstruccionisme.

JACQUES DERRIDA

JASON POWELL

309 PÀGINES / 978-84-370-7052-0 / 28 EUROS

PUV, VALÈNCIA, 2008

Jacques Derrida (1930-2004) és una de les estrelles indiscutibles de la filosofia del segle xx, gràcies a la seua teoria del deconstruccionisme. El punt de partida de Derrida (les primeres obres del qual, significativament, versaren sobre fenomenologia, a partir del mestratge que per a ell va suposar l'obra de Heidegger) és la concepció de l'escriptura, no com un mer substitut de la parla, com una representació suplementària o vicarial de la paraula «viva», sinó com un discurs amb personalitat pròpia, fonament amb ple dret de qualsevol significat. Segons això, el concepte estructuralista del signe (definit per Saussure com unió d'«un concepte i una imatge acústica») és acusat de partir d'un prejudici metafísic, en mantenir la distinció entre significat i significant i definir el segon com arbitrari, i atorgar a la parla un privilegi sobre la llengua.

Fidel a les seues arrels filosòfiques (que comencen en *Ésser i temps*, de Heideg-

ger), Derrida denuncia que la metafísica occidental es fonamenta en un logocentrisme que no té com a base sinó un fonocentrisme. Aquest darrer, que privilegia la parla o *foné*, és clarament idealista, en tant que afavoreix la creença en un contingut eidètic sobre el material (el significant). Una llarga tradició filosòfica occidental (de Plató i Aristòtil a Rousseau, Hegel, Saussure o Lévi-Strauss) ha menyspreat la *graphie* (escriptura), tot considerant-la un suplement, un «signe de signes», una inautenticitat. Enfront d'aquesta tradició, Derrida dedicarà obres com *De la grammatologie* (el seu llibre més conegut) a establir els fonaments d'una «ciència de l'escriptura» tot recuperant el seu estatus rebaixat pel logocentrisme i l'etnocentrisme occidental. El propòsit de la deconstrucció, però, no és destruir les oposicions binàries clàssiques (llengua/parla, significat/significant, contingut/expressió...) per bastir un monisme de nou encuny, sinó situar-se en el límit del discurs per a –justament– *deconstruir-lo*.

Aquesta és, d'una manera molt resumida, la singularitat principal de l'aportació de Derrida, sobretot en el seu vessant literari. Però dit així sembla més innocu del que en realitat és. Derrida, per començar, és una mena d'*enfant terrible* de la filosofia i de la lingüística contemporànies, i cap de les seues aportacions

ha passat sense polèmica. Famós a París en els anys seixanta i a Gran Bretanya i als Estats Units a partir dels setanta (gràcies a la tasca d'admiradors incondicionals com Paul de Man), Derrida ha estat a la vegada amat i odiat intensament, i se l'ha qualificat amb la mateixa passió de geni i de xarlatà. Els qui combregaven amb les seues teories l'han vist com un pragmatista avançat (Richar Rorty), un post-kantià (Rodolf Gasché) o un filòsof lingüístic (Geoffrey Bennington), i no li han estalviat lloances. En l'altre extrem, se l'ha qualificat d'anarquista sense responsabilitat social, d'enemic de la cultura occidental o simplement de mentider (John Searle).

Més a prop dels qui l'admoren que dels qui el bescanten, Jason Powell ens presenta en aquesta biografia la trajectòria completa de Derrida, des del seu naixement en una família jueva de l'Algèria francòfona fins a la mort en el llindar del segle XXI. Sembla un llibre honest, no necessàriament hagiogràfic i al qual es pot prestar una atenció notòria. Al capdavall, no és fàcil explicar la vida d'algú que s'ha definit com «un fantasma» i que tota la vida va defugir els aspectes molestos de la fama en favor d'una entremaliada aventura intel·lectual en el cor de la sacrosanta filosofia occidental.

□ Víctor Cotlliure

*El llibre dels Feits o Crònica de Jaume I, juntament amb les de Desclot, Muntaner i Pedro IV, constitueixen les denominades Quatre Grans Cròniques. El manuscrit més antic que es conserva de la primera data del 1343 i va ser copiat en Poblet per Celestí Destorrents per encàrrec de l'abat Ponç de Copons. En ella es narra la vida del rei Jaume I, des del seu naixement fins a la seua mort. La Crònica, la redacció de la qual es realitza amb bastant posterioritat als fets descrits, es limita quasi exclusivament a narrar els fets d'armes, especialment els concernents a la conquesta dels regnes de Mallorca, València i Múrcia. Al fil d'estes narracions es contenen també breus pinzellades d'altres episodis de la vida del rei encara que tots ells relacionades amb motius guerrers. El text segueix un ordre purament cronològic i cap diferenciar fins a quatre parts: fins a la conquesta de Mallorca, la conquesta de València, la conquesta de Múrcia, i últims anys del regnat. Amb la publicació d'*Una aproximació a la Crònica de Jaume I*, obra realitzada per l'historiador Ramon Ferrer, la Biblioteca Valenciana vol oferir al lector no especialitzat una versió de la Crònica utilitzant un llenguatge directe, actual i proper encara que respectant rigorosament tant la toponímia com l'onomàstica en les seues múltiples variants. El treball es completa amb un glossari que facilita la comprensió del text en la terminologia més específica. Una obra extraordinària que ens acostarà a la figura del rei Jaume I, al complir-se el vuit-cents aniversari del seu naixement.*

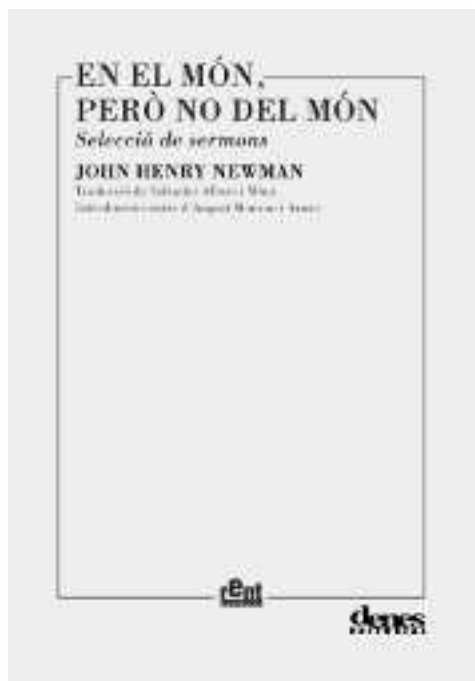
Biblioteca Valenciana

El *Llibre del Repartiment*. *El naixement d'un Regne* és el catàleg de l'exposició del mateix nom que es va celebrar en la Biblioteca Valenciana des del mes d'abril a juliol del 2008. El llibre constitueix la font més completa per al coneixement de la repoblació valenciana del segle XIII, i arreplega la major part dels repartiments de béns efectuats directament o indirectament per Jaume I al Regne de València. La redacció del *Llibre del Repartiment* es va iniciar el 9 de juliol de 1237 al Puig de Santa Maria, i abraça de forma ininterrompuda des del 1237 fins al 1244. Durant el període es consigna en el document qualsevol classe de donació sobre béns arrels i immobles, relació que arriba fins al foli número 89. A partir del foli següent comença una nova etapa que es retrotrau a l'any 1238 i arriba fins al 1245, i en la qual s'noten les donacions de taules de carnisseries, pescateries, molins, forns i obradors, concedides totes a la ciutat i a l'horta de València. L'autor espiritual -o l'inductor de la composició del text- és Jaume I, vertader artífex del repartiment de les terres valencianes, ja siga de forma directa o mitjançant els repartidors. Els beneficiaris de les donacions són tant ordes militars com dignitats eclesiàstiques, nobles, cavallers, comuns de les ciutats o simples homes d'armes que van ajudar el monarca en la conquesta de la ciutat de València, si bé també n'hi trobem d'altres que no van participar en la conquesta i que són igualment agraciats amb donacions. Els tres volums que conformen el *Llibre del Repartiment* han estat dipositats en l'Arxiu de la Corona d'Aragó format part dels Registres de Cancelleria des de la creació de la institució. Van eixir de l'arxiu per última vegada en l'any 1929 amb motiu de l'Exposició Internacional de Sevilla, per a després arribar a València gràcies a les gestions realitzades pel Centre de Cultura Valenciana. Des d'aleshores no havien tornat a eixir de l'Arxiu, fins a este any amb motiu de l'exposició realitzada en la Biblioteca Valenciana que a més del llibre ha comptat amb una sèrie de documents de l'època de Jaume I procedents del mateix Arxiu de la Corona d'Aragó, de l'Arxiu de la Catedral de València i altres documents de la Biblioteca Valenciana.

Cristianisme valencià d'horitzons il·limitats

Sembla que siga una norma de la casa la quasi inexistència d'escrits en valencià en l'Església valenciana, tot i el contrasentit que això significa. Però no s'ha de confondre «jerarquia» amb «comunitat», i ara tenim dos llibres que són el principi d'una interessant col·lecció.

**EN EL MÓN, PERÒ NO DEL MÓN.
SELECCIÓ DE SERMONS**

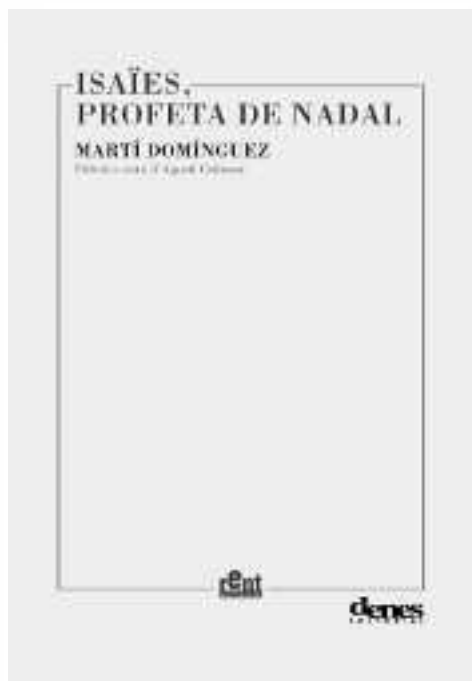
JOHN HENRY NEWMAN

TRADUCCIÓ DE SALVADOR ALBERT

COL·LECCIÓ «RENT»

122 PÀGINES / 978-84-96545-62-5 / 12 EUROS

DENES EDITORIAL, PAIPORTA, 2008

**ISAÏES,
PROFETA DE NADAL**

MARTÍ DOMÍNGUEZ

TRADUCCIÓ DE SALVADOR ALBERT

rent

denes

ISAÏES, PROFETA DE NADAL

MARTÍ DOMÍNGUEZ

COL·LECCIÓ «RENT»

80 PÀGINES / 978-84-96545-63-2 / 12 EUROS

DENES EDITORIAL, PAIPORTA, 2008

Si hi ha resistència en la resistència, possiblement siga el nucli valencianista de l'Església valenciana el seu representant més singular. Són un col·lectiu dinàmic, amb una llarga tradició i d'una gran vàlua intel·lectual, però disseminats i silenciats en la gran estructura catòlica del nostre país. Tanmateix, ara estem d'enhonorabona davant l'edició d'una nova col·lecció que proposa l'agosarada editorial Denes.

En una època de croada i tendència a canviar els principis que va inspirar el Concili Vaticà II de Joan XXIII, la trajectòria de Pau VI i, inclús, la condemna a la guerra d'Iraq per part de Joan Pau II, ens trobem amb dos llibres que aporten aigua clara a la societat en general i més particularment al món cristià.

El primer d'ells és obra del cardenal John Henry Newman, amb el títol d'un sermó pronunciat el 1873 com a panegíric a un parent de Walter Scott. L'autor és tot un clàssic del XIX que recull el pensament d'aquest convers de l'anglicanisme que té oberta la causa per a la beatificació. Aquesta acurada selecció d'alguns dels seus cèlebres sermons són testimoni tant de la seua època anglicana, com de la catòlica i de la fase universitària. La traducció és de Salvador Albert i les notes i introducció són del professor de dret

August Monzón. Aquest especialista en l'obra de Joan Lluís Vives ens fa un necessari apropament a l'autor i ens aporta una bibliografia d'escrit de Newman i sobre Newman en valencià.

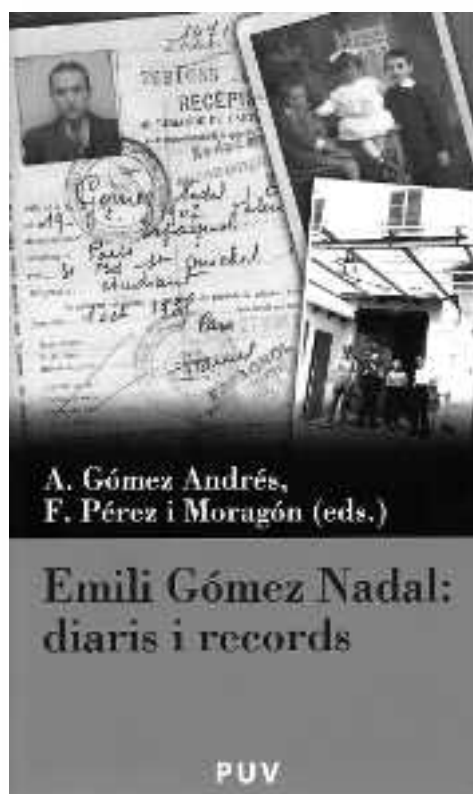
En *Isaïes, profeta de Nadal*, la ploma de Martí Domínguez ens transmet l'esperança messiànica que alberga el poble d'Israel, potser tota una crida a altres indrets més propers. De la mà d'Isaïes resseguim les apel·lacions dels profetes i un missatge clar: «Déu vol que l'home es reconcilie amb ell i, reconciliant-se amb ell, ho faça també amb els germans».

La narració és plena de paradoxes, la qual cosa li dóna un ritme agradable al text i possibilita nombroses reflexions. En aquesta ocasió és el coordinador de la col·lecció, Agustí Colomer, jurista i el responsable d'un extens pròleg sobre la vida i obra de l'autor, així com d'una bibliografia de les obres de Martí Domínguez i d'estudis sobre ell. Segons el director de la col·lecció, aquest llibre pretén transmetre la profunditat de l'esperit profètic de l'anomenat primer profeta major, on tot l'esforç de l'autor algemesinenc es dirigeix a commoure el lector amb la figura gegantina del profeta.

□ Enric Ramiro

El compromís d'un intel·lectual exiliat

Al complir-se cent anys del naixement d'Emili Gómez Nadal (1907-1993), F. Pérez Moragón reivindica la figura de qui fou un dels inspiradors més destacats del valencianisme dels anys trenta del segle xx, exiliat a França des de 1939.

EMILI GÓMEZ NADAL: DIARIS I RECORDS
FRANCESC PÉREZ MORAGÓN I ANTONIO GÓMEZ ANDRÉS (EDS.)
COL·LECCIÓ «CÀTEDRA JOAN FUSTER», 6
432 PÀGINES / 978-84-370-6901-2 / 18 EUROS
PUV, VALÈNCIA, 2008

Els diaris, els llibres de memòries o qualsevol altra forma d'expressió del que es diu «literatura del jo» han assolit, darrerament, un protagonisme decisiu en la configuració del pensament modern. Vençudes les reticències a acceptar la dimensió autobiogràfica com a base d'una anàlisi històrica fiable, François Dosse ha sigut qui amb més criteri ha advocat per la revaloració d'estes manifestacions discursives. Deutor d'este enfocament de la història i del seu estudi, el present llibre té un doble interès, ja que ahora que dibuixa la personalitat del seu autor, situa i matisa la seua contribució a la història del valencianisme des de l'anomenat nacionalisme de base marxista.

Dels més de quaranta anys en què va estar escrivint regularment els seus diaris, este llibre reproduïx l'única part que se n'ha pogut recuperar: els que va escriure entre setembre de 1977 i desembre de 1988 a Valença d'Agen. Transcrits pel seu fill A. Gómez Andrés (que en fa una breu història) i prologats per F. Pérez Moragón (que s'encarrega de fer una semblança biogràfica de l'autor), estos escrits desgranen el pensament de l'intel·lectual que, de l'exili estant, observa i analitza la seua realitat quotidiana i la del seu País. Una visió que, en un segon apartat del llibre,

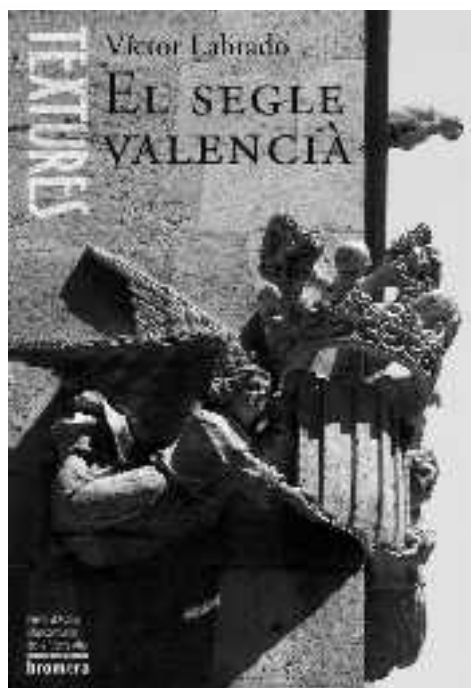
es completa amb un altre text bàsic per a forjar la dimensió pública d'E. Gómez Nadal: la transcripció íntegra de l'entrevista que en 1980 li feren M. Aznar Soler i el mateix F. Pérez Moragón.

Molt abans que Fuster proclamara allò d'«el País Valencià serà d'esquerres o no serà», Gómez Nadal ja havia avançat les claus del redreçament i del sentiment identitari dels valencians des d'un vesant progressista. L'assaig *El País Valencià i els altres*, publicat per L'Estel en 1972, fou el primer intent de reconèixer-li este mèrit. En 1990, el mateix Fuster, com a director de la «Biblioteca d'Autors Valencians» de l'IVEI, va ser qui, a instància de F. Pérez Moragón, protagonitzà el segon intent en este sentit, amb la reedició de l'esmentat llibre de 1972 i d'altres escrits inèdits de l'autor. Ara, vint anys després d'aquella iniciativa, Pérez Moragón (sens dubte un dels investigadors que amb més rigor i dedicació ha contribuït a rescatar de l'oblit els noms més destacats del valencianisme polític i cultural), torna a posar damunt de la taula la necessitat de continuar recuperant el llegat de Gómez Nadal. El repte està servit.

□ Santi Vallés

Llegir els nostres clàssics

El segle valencià és una aproximació –una lectura intel·ligent per part d'un estudiós rigorós– a alguns dels passatges o textos més significatius dels clàssics de la nostra literatura. Antoni Canals, Jordi de Sant Jordi, Ausiàs March i Joanot Martorell centren l'atenció d'aquest recull d'assajos literaris de gran utilitat per a un lector neòfit o que, simplement, vol aclarir aspectes tèrbols o desconeguts d'alguns dels textos més cridaners dels nostres autors.

EL SEGLE VALENCIÀ

VÍCTOR LABRADO

PREMI D'ASSAIG MANCOMUNITAT DE LA RIBERA ALTA 2007

COL·LECCIÓ «TEXTURES», 16

142 PÀGINES / 978-84-9824 279-9 / 18 EUROS

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2007

Ja fa una garbera d'anys que els erudits i estudiosos de la nostra literatura insisteixen en la importància de llegir els clàssics. Això és encara més evident si tenim en compte que la nostra és una de les literatures amb més bagatge i autors clàssics de renom de tot Europa, perfectament comparable amb les altres grans literatures.

Una manera d'abordar els clàssics consisteix a anar-hi directament, ço és, a llegir-los sense mitjancers. El que ens ofereix, però, Labrado és una manera «indirecta» de llegir-los, a través de «la seua» interpretació, personal i subjectiva, però «fonamentada» en la lectura atenta i continuada, en l'estudi rigorós de textos dels nostres autors i que hi tracten, per part d'un especialista. Una manera, doncs, ben profitosa, perquè ens proporciona algunes claus d'interpretació sobre motius literaris que, d'una altra manera, no podríem desxifrar, o que ens passarien inadvertits. Així, Labrado ens ofereix una interpretació d'un passatge de l'obra de Canals –el

text més citat d'aquest autor, d'altra banda, no gaire llegit, llevat del fragment en qüestió— que ha estat utilitzat en funció, massa sovint, d'espuris interessos. Labrado capgira el presumpte secessionisme lingüístic de Canals fins al punt d'argüir-hi una clara consciència unitària de l'idioma, darrere d'un text que, en realitat, pretenia convèncer els possibles lectors de la necessitat d'una nova traducció del *Dictorum factorumque memorabilium*, de Valeri Màxim, tot i haver-n'hi d'altres de ben recents, però que «no eren satisfactòries». En el segon capítol, l'autor ens permet de conèixer aspectes inèdits sobre la vida de Jordi de Sant Jordi, com ara els seus orígens (no era, com algú ha apuntat, d'origen jueu, sinó fill de sarraïns convertit al catolicisme: «lo dit Jordiet e germana d'aquell eren fills d'un moro catiu que après fon cristià e libert», segons resa una carta dels jurats de València); o sobre les peripècies viscudes al costat del rei Alfons el Magnànim, les seues relacions amb altres poetes i cavallers en les campanyes de Sardenya, Sicília i Nàpols: Andreu Febrer, Ausiàs March, Lluís Vilarrasa... Fet i fet, anècdotes sobre el gran poeta, músic i «conversador eloqüent» Jordi de Sant Jordi a partir de documents i de testimonis de l'època, i una anàlisi detallada i històrica del seu poema: «Presoner».

«Veles e vents» és el poema a partir del qual Labrado revela algunes facetes de la vida de March, com ara la seua prompta i decidida retirada de la vida cavalleresca per dedicar-se per complet a l'administració de les seues possessions de València, Beniarjó, Pardines i Vernissa, i a

escriure. Així, aquest poema ens forneix la prova més clara que el poeta i cavaller March, falconer del rei, va voler «absentar-se» de la guerra i que, per això, no va participar tant com altres en l'expansió de la Corona d'Aragó per la Mediterrània.

En el capítol quatre, se'ns presenten els escenaris d'una de les parts més interessants, històricament, de l'obra de Martorell, per bé que l'autor es va permetre més d'una llicència i, per què no, alguna que altra inexactitud, la qual cosa, paradoxalment, incrementa l'interés del *Tirant lo Blanc*. Aquest capítol, a més, es recrea en una de les escenes més inoblidables de l'obra de Martorell, la de la trobada secreta entre Tirant i Carmesina, gràcies als estratagemes de Plaerdemavida. I, encara, un altre encert: l'autor ens transmet la tragèdia que va sentir el món cristià davant de la caiguda de Constantinoble en mans dels turcs (ben probablement, aquesta és la raó que explica la tergiversació que Martorell va perpetrar sobre aquest episodi històric). Finalment, el darrer capítol especula entorn de l'origen i la caracterització d'un altre personatge del *Tirant lo Blanc*: el rei Escariano. Comptat i debatut, en *El segle valencià* «no hi trobareu [com diu l'autor mateix] una completa exposició, ni resum de conjunt, sobre tots els autors, les obres i les circumstàncies diverses que van conformar el segle –xv– valencià, sinó un seguit d'observacions a aspectes concrets, fins ara no aclarits, dels nostres clàssics». Una aportació, doncs, ben valuosa i útil per a la lectura dels nostres autors.

□ Juli Capilla

Vida i Història: una autobiografia del segle xx

Poc abans de fer noranta anys, George L. Mosse va emprendre la redacció d'una autobiografia en què repassava els temes i els fets que havien recorregut alhora la seua obra com a historiador i la seua vida personal.

**HACIENDO FRENTE A LA HISTORIA.
UNA AUTOBIOGRAFÍA**

GEORGE L. MOSSE

TRADUCCIÓ DE ZIRA BOX

250 PÀGINES / 978-84-370-6740-7 / 28 EUROS

PUV, VALÈNCIA, 2008

George L. Mosse, un dels historiadors més importants de la seua generació, va tractar en la seua obra diversos camps de la història europea: la llei constitucional anglesa, la teologia de la Reforma, el feixisme i el nazisme, el judaisme i la història de la masculinitat, entre molts altres. Durant els últims anys de la seua carrera va tornar a estudiar les implicacions de la cultura europea en els esdeveniments catastròfics del segle xx, especialment la Primera Guerra Mundial i l'Holocaust. En una sèrie de llibres, va desafiar les interpretacions convencionals del nazisme i del feixisme. Per a Mosse, el feixisme i el nazisme no van ser simplement uns moviments brutals i opressius. En destacava el fet que van ser capaços de mobilitzar una àmplia massa de gent tot connectant l'acció política amb uns estereotips culturals profundament populars que s'havien originat durant el segle XIX.

Mosse va ser un dels primers historiadors que va tractar l'estudi de les men-

talitats i actituds populars. No reduïa la cultura a l'art i a la literatura de les elits, sinó que la definia com un estat mental que tendeix a convertir-se en un estil de vida íntimament relacionat amb els reptes i dilemes d'una societat. Així, en els treballs que va dedicar a l'antisemitisme, Mosse es va interessar més per les imatges i els símbols, per les percepcions i les impressions que semblaven motivar l'actuació de la gent, que no pels detalls de la persecució.

Estava convençut que el que l'home és, només la història ho pot dir. Per això, resultava temptador, com ell mateix escriu en la seua autobiografia, «posar la pròpia història personal en perspectiva històrica, especialment quan aquesta vida conté discontinuïtats i experiències que van ser provocades pel curs de la història, i quan el que va ser experimentat com un desafiament personal reflecteix, en realitat, els esdeveniments que assolaven Europa.»

En aquesta autobiografia, que va començar a redactar poc abans de fer noranta anys, repassa una vida que va ser molt variada en l'espai i en el temps: des de la seua infantesa a Alemanya, al si d'una família de la burgesia jueva, passant per l'experiència de l'exili i el compromís antifeixista, a l'establiment als Estats Units. I els viatges i les estades a Anglaterra, a Itàlia, a França, a Israel...;

les tornades a Alemanya. La galeria de personatges que desfilen per aquestes pàgines és tan variada com impressionant: Furtwängler i Menuhin, Goering i Albert Speer, Martin Buber i Gerschom Scholem... Segurament el lector hauria agraït una informació més detallada, amb més anècdotes i amb més relleu, de totes aquestes personalitats, però Mosse ha preferit centrar-se en els temes i els fets que han marcat tant la seua obra com a historiador com la seua vida personal. Sobretot, en allò que proporciona una mena de fil conductor a aquesta autobiografia: la seua doble condició d'exclòs, com a jueu i com a homosexual.

La preocupació pel fenomen de l'exclusió, juntament amb els sistemes de creences, van determinar gran part del contingut de l'obra de Mosse. D'una banda, va insistir en la importància de l'exclòs per a entendre l'estructura de la societat contemporània, perquè l'acceptat i l'exclòs estan units i no poden existir l'un sense l'altre. De l'altra, Mosse pensava que la missió de l'historiador no consistia únicament a investigar el que va passar i per què, sinó que havia d'aconseguir veure els homes i les dones del passat tal com es perceben ells mateixos, a través del prisma del seu propi moment històric.

□ Enric Iborra

Valencia deportiva

Miquel Nadal Tárrega traza un interesante recorrido por la evolución del deporte en el ciudad de Valencia desde principios del siglo XX hasta la guerra civil. El proyecto republicano de Blasco Ibáñez de una ciudad con amplias avenidas y centros públicos de recreo, la afición al deporte impulsada por las Exposiciones Regional y Nacional y la consagración del fútbol en los años veinte como alternativa a los toros son algunos de sus jalones.

EL NACIMIENTO DE LA CIUDAD DEPORTIVA

MIQUEL NADAL TÁRREGA

243 PAGINES / ISBN: 978-84-933873-7-5 / 30 EUROS

RUZAFÀ SHOW EDICIONES, VALÈNCIA, 2008

Este libro de Miquel Nadal Tárrega bien puede servir de estímulo para abordar una historia completa del deporte en la ciudad de Valencia, pues sus páginas recorren una de sus franjas históricas más sugerentes, la que cubre los cuatro primeros decenios del siglo XX. Tras un primer capítulo a modo de compendio del siglo XIX, Nadal aborda con los primeros años del siglo XX el proyecto planeado por Blasco Ibáñez de una ciudad abierta a la margen izquierda del río, con amplias avenidas proyectándose hacia el mar y centros públicos de recreo y deporte.

El libro dedica especial atención al fracaso de las Exposiciones Regional y Nacional (1909 y 1910), acontecimientos que impulsarán la práctica de los deportes en la ciudad, a la hora de crear un espacio público deportivo estable que se

habría situado junto al gran espacio tradicional de ocio en la ciudad, la Alameda. Un conjunto de circunstancias adversas (la guerra de África y la Semana Trágica, que retrajeron visitantes foráneos, una insuficiente ayuda económica por parte del Estado, así como la falta de perspectiva histórica de los poderes públicos locales) llevaron en pocos años a demoler y vender las modernas instalaciones deportivas y de ocio.

Pese a su tardía aparición, comparándolo al menos con las regatas (el pionero Club de Regatas presenta sus estatutos en 1903) y el tenis (el Sporting Club inaugura sus instalaciones en 1905), destaca el papel predominante que ejerce el fútbol en los años veinte, y su entronización como deporte «moderno, sano y moral» frente a la fiesta de los toros: un ilustrativo opúsculo de la orden jesuita lo contrapone con ventaja a los ruinosos juegos de azar y a la brutalidad del espectáculo taurino; la modernidad del fútbol se advierte también en la procedencia de los espectadores: los asistentes al fútbol se cubren con canotier y los de los toros son aficionados de blusa y alpargata. Es en este decenio cuando la asistencia a los campos de fútbol supera a la de las corridas de toros, y lleva a preguntar a algunos, entre ellos Unamuno, si el

deporte futbolístico acabará con la bárbara tragedia taurina.

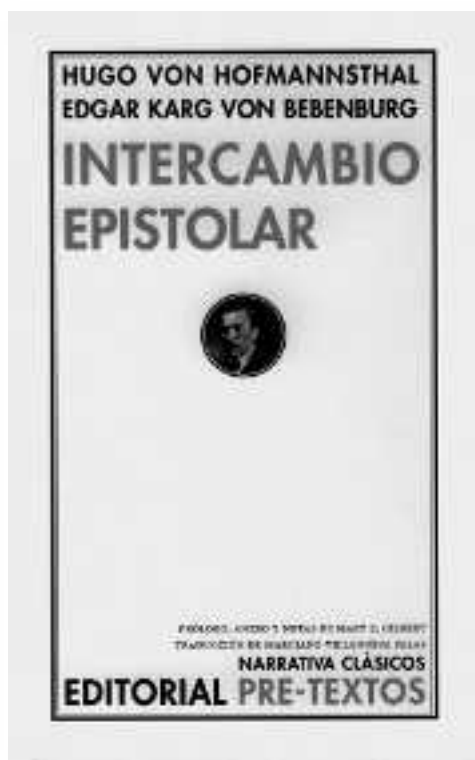
Particular atención merecen las páginas dedicadas al papel deportivo de las instituciones educativas como el marianista Centro Cultural y Mercantil, de orientación elitista, y el Patronato de La Juventud Obrera, de orientación católica popular. El libro, que aporta numerosa documentación gráfica y escrita, termina con la primera final posterior a la guerra entre Racing de Ferrol y Sevilla. Los dos equipos depositan una corona de flores en la lápida de los deportistas «caídos por Dios y por la Patria» y luego saludan con el brazo en alto mientras se interpreta el Himno Nacional. El jugador Campañal recibe la copa de manos del general Moscardó.

□ Miguel Catalán

L'epístola dins la prehistòria literària

S'arreglegen en aquest volum el conjunt de les cartes que es van intercanviar al llarg de la seua relació de complicitat amical l'escriptor vienés Hugo von Hofmannsthal i el seu jove amic, Edgard Karg von Bebenburg, entre 1892 i 1905.

INTERCAMBIO EPISTOLAR

H.VON HOFMANNSTHAL I E.K.VON BEBENBURG

TRADUCCIÓ DE MARCIANO VILLANUEVA

343 PÀGINES / 978-84-8191-858-8 / 27 EUROS

PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2008

Els epistolaris són, alhora, la recialla d'un temps antic, però també un espai privilegiat per on s'escola alguna cosa d'essencial –ni que siga escrit als marges– del pensament d'un escriptor.

Ja no s'escriuen cartes, això és un fet. Els moderns estris de transmissió de la informació –la telefonia, però especialment Internet– han convertit l'epístola en un objecte amablement prehistòric. El canvi és tan radical que fàcilment convindrem fins a quin punt és ara mateix inimaginable que algú –siga o no un professional del ram de les lletres– s'entretinga a omplir alguns fulls per a ficar-los dins d'un sobre, enganxar-hi un segell i acudir a l'estafeta de Correus més pròxima. El correu electrònic ha matat la carta –i també l'ha convertida en alguna cosa més espasmòdica, més funcional i més freda. Aquella antiga sensació de veure depositada a la bústia una epístola cordial on se'ns donaven noves que no deixaven d'impactar en el

nostre ànim –la declaració d’amor, l’ame-
naça, la venjança–, no s’ha vist substituït
de cap manera pel nou missatge digital.
La carta ha mort, i res l’ha substituïda.
Potser és que, simplement, ja no tenim
temps d’escriure cartes. No seria un pro-
blema de mitjans ni de tecnologies, ans
purament de voluntat i de dedicació
temporal. ¿Recorda l’amable lector –si-
ga o no escriptor– quina és l’última ve-
gada que va escriure una carta de més
de cinc línies?

I, tanmateix, en els epistolaris històrics
sovint s’han evacuat alguns aspectes cu-
riosos o essencials del pensament litera-
ri dels escriptors. Sense la carta, ens
hauríem perdut confessions reveladores,
matisos esclaridors o simplement dades
significatives. Pense en col·leccions clàs-
siques com les *Cartes a un jove poeta*, de
Rilke, o les *Cartes a Milena*, de Kafka, per
no eixir de l’àmbit de la cultura germà-
nica. El que es diu a un amic o a un
amant pertany –amb els matisos que cal-
ga– al terreny de la confidència estric-
ta, i per això resulta preciós per a acabar
de completar el sentit de l’obra d’un es-
criptor. ¿Vol dir això que els lletraferits
d’ara ja no fan confidències? Potser el
confidencialisme és un estadi realment
periclitat en la història de la sensibilitat.
O potser encara són imaginables alguns

guerrillers insensats que, des de la selva
de la seua pròpia soledat, propicien al-
guna mena de confidencialitat excèntri-
ca a través, per exemple, dels blocs, o de
qualsevol altre ús *pro domo sua* del sis-
tema cibernètic imperant.

A aquests guerrillers, jo els recomana-
ria que s’alimentaren amb llibres com
aquest de H. F. Hofmannsthal. Aquest es-
criptor jueu vienés és conegut alhora per
les seues amistats artístiques i també per
la seua atracció cap al gènere epistolar.
Amics seus van ser escriptors com Peter
Altenberg i Arthur Schnitzler (amb qui
va formar el grup avantguardista Junges
Wien). Des del punt de vista literari és
autor de *Ein Brief* (‘Una carta’), que ha-
via estat suposadament escrita l’any 1603
per Lord Chandos a Francis Bacon.

En aquest *Intercambio epistolar*, servit
amb una edició acurada per Pre-textos,
es recull la correspondència entre Hof-
mannsthal i un amic, Edgar Karg von
Bebenburg, un jove cadet atret per
l’obra del vienés. Mary E. Gilbert, del
King’s College, ha reunit i ha editat
aquest aplec de cartes. El resultat és un
volum on podem retrobar-nos amb
costums antics i maneres ja desusades,
és a dir, amb un estadi anterior de la
nostra pròpia sensibilitat.

□ Víctor Cotlliure

Una relectura del paisatge valencià del set-cents

La Institució Alfons el Magnànim ha publicat una extensa versió de la tesi doctoral del geògraf Pablo Giménez Font, en la qual es presenta una revisió, ben armada conceptualment, dels canvis territorials generats per l'expansió agrària valenciana del set-cents.

**LASTRANSFORMACIONES DEL
PAISAJE VALENCIANO EN EL SIGLO XVIII**

PABLO GIMÉNEZ FONT

460 PÀGINES / 978-84-7822-507-1 / 13 EUROS

INSTITUCIÓ ALFONS EL MAGNÀNIM, VALÈNCIA, 2008

El segle XVIII és un període clau en l'articulació del territori valencià, una època en la qual, com se subratlla oportunament en aquesta obra, «s'assoliren els límits de l'antiguitat i es forjaren les bases de la contemporaneïtat». Potser per això, i sens dubte també per la riquesa de les fonts documentals conservades, aquesta és també una de les etapes més i millor treballades per la recent historiografia valenciana. L'abundància i la qualitat de les recerques prèvies pot generar, de vegades, un cert efecte dissuasori sobre els joves investigadors, davant la dificultat de trobar noves dades o interpretacions. Però en altres casos es presenta la situació contrària i aquest coneixement esdevé la plataforma oportuna per a plantejar assaigs més horitzontals, amb enfocaments més interdisciplinars o amb un major abast de l'escala temporal o espacial, tren-

cant les fronteres establides per les divisions i subdivisions acadèmiques de la Geografia i la Història.

Aquesta és la proposta de Pablo Giménez Font, professor de la Universitat d'Alacant, qui va elaborar, en la seua reeixida tesi doctoral, una relectura dels canvis territorials esdevinguts a les acaballes de l'Antic Règim al Regne de València. Es tracta d'una obra que encasta tot aquest bagatge historiogràfic en un plantejament nítidament geogràfic, per tal de mostrar la interacció entre la societat de set-cents i el seu medi natural. L'eix conceptual del treball és el reconeixement de la dialèctica entre l'home i el territori, com a plasmació de l'equilibri entre sistemes de recursos i necessitats de consum, així com d'una determinada construcció ideològica. Sota aquesta perspectiva, el set-cents es presenta al lector com un segle d'expansió agrària, en el qual el territori fou percebut com una oportunitat de colonització i riquesa.

L'obra de Giménez Font examina primerament les bases ideològiques i jurídiques d'aquesta nova articulació territorial, detallant els aspectes institucionals i les polítiques que facilitaren l'embranchida colonitzadora. Seguidament es caracteritzen els processos trans-

formadors de les terres ermes de l'interior i el litoral, parant atenció als conflictes emanats de la progressiva substitució d'uns sistemes d'explotació extensiva per un model d'intens ús agrícola.

En una segona part, el treball se centra en els aiguamolls valencians, sens dubte els espais naturals on es va manifestar amb més intensitat aquesta empenta rompedora. Molt concretament es descriuen els canvis experimentats a les comarques on es desenvoluparen les operacions bonificadores de major abast: el Baix Segura i les Riberes del Xúquer.

L'obra aprofita doncs, un bagatge investigador de tres dècades, però per cobrir vuits i omplir llacunes intercala informació exhumada per l'autor, fonamentalment procedent de l'Arxiu Històric Nacional. Amb uns elements i altres, s'aconsegueix bastir una brillant interpretació geogràfica del set-cents valencià.

□ *Carles Sanchis Ibor*